

მასრების გამოკვლევის შედეგების მნიშვნელობა და იდენტიფიკაციისას გასათვალისწინებელი ნეგატიური ფაქტორები

გიორგი ძინძიბაძე

გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტი, დოქტორანტი
giorgi.dzindzibadze20@gruni.edu.ge

რეზიუმე. სტატის მიზანია ცეცხლსასროლი იარაღიდან გასროლილი მასრების ერთმანეთთან შედარების პროცესის წარმოჩენა, იდენტიფიკაციის შედეგების ღირებულებითი მნიშვნელობის განსაზღვრა და იმ პრობლემების განხილვა, რომლებიც წარმოიშობა იდენტიფიკაციისას. ეს ყოველივე საკმაოდ რთული პროცესია. მასრების შედარებისას, თავდაპირველად უნდა გადაწყდეს ზოგადი ნიშნების დამთხვევის ან არდამთხვევის საკითხი. ზოგადი ნიშნების დამთხვევის შემთხვევაში გაგრძელდება გამოკვლევა ინდივიდუალური ნიშნების მიხედვით, ხოლო ზოგადი ნიშნების არდამთხვევის შემთხვევაში, გამოკვლევა ამ კუთხით შეწყდება. გამოკვლევის შედეგად, ექსპერტმა უნდა გამოიტანოს დასკვნა დამთხვევის, არდამთხვევის ან იდენტიფიკაციის შეუძლებლობის შესახებ. ექსპერტის დასკვნა კატეგორიულია და მას მხედველობაში იღებს როგორც გამოძიება, ასევე სასამართლო. იდენტიფიკაციის პროცესი რთულია, ვინაიდან შედარებისას გასათვალისწინებელია იარაღის ხანგრძლივი ექსპლუატაცია, რაც აისახება კვალწარმოქმნელ დეტალებზე; მასრების დამზადებისას გამოყენებული სხვადასხვა ლითონი; მასრაზე არსებული გასროლამდე და გასროლის შემდეგ წარმოქმნილი დამატებითი კვლები, რომლებიც არ არის იარაღის, საიდანაც მოხდა ვაზნის გასროლა; გასროლისას, ვაზნაში მოთავსებული ჭურვის ფორმა და ზომა. შესაბამისად, ასეთი გამოკვლევის ჩატარება საკმაოდ რთულია, მოითხოვს დროს და შესაბამის კვალიფიკაციას.

სამიზნო სიტყვები: მასრა, იდენტიფიკაცია, ზოგადი ნიშნები, ინდივიდუალური ნიშნები, საბრძოლო მასალა, ჭურვი

1. შესავალი

სხვადასხვა სახის დანაშაულთა გამოძიების პროცესში, ყოველთვის ხდება გარკვეულ კვალთა გამოკვლევა და იდენტიფიცირება, თუ ეს შესაძლებელია, ვინაიდან, ეს უკანასკნელი, გამოძიებისათვის ინფორმაციის ერთ-ერთ მთავარ წყაროს წარმოადგენს. ეს განსაკუთრებით ითქმის სასამართლო ბალისტიკის საკვლევ ობიექტებზე, როგორცაა ცეცხლსასროლი იარაღი და მისთვის განკუთვნილი საბრძოლო მასალა, იარაღიდან გასროლილი ტყვიები და მასრები, ასევე, შემთხვევის ადგილის რეკონსტრუქცია, სადაც მოხდა გასროლა, თუ რამდენადაა შესაძლებელი მსროლელის სავარაუდო ადგილმდებარეობის განსაზღვრა და ჭურვის მოძრაობის ტრაექტორიის დადგენა.

ცეცხლსასროლი იარაღის მტკიცებულებებს განსაკუთრებული როლი ენიჭება გამოძიებისათვის, ამიტომ ასეთი ობიექტები შემთხვევის ადგილზე განსაკუთრებული

სიფრთხილით უნდა იქნეს შეგროვებული, სათანადოდ დაცული და დოკუმენტირებული (9, 184).

წინამდებარე ნაშრომის მიზანია ცეცხლსასროლი იარაღიდან გასროლილი მასრების ერთმანეთთან შედარების პროცესის წარმოჩენა, იდენტიფიკაციის შედეგების ღირებულებითი მნიშვნელობის განსაზღვრა და იმ პრობლემების განხილვა, რომლებიც წარმოიშობა იდენტიფიკაციისას. ეს ყოველივე საკმაოდ რთული პროცესია. მასრების შედარებისას, თავდაპირველად უნდა გადაწყდეს ზოგადი ნიშნების დამთხვევის ან არდამთხვევის საკითხი. ზოგადი ნიშნების დამთხვევის შემთხვევაში გაგრძელდება გამოკვლევა ინდივიდუალური ნიშნების მიხედვით, ხოლო ზოგადი ნიშნების არდამთხვევის შემთხვევაში, გამოკვლევა ამ კუთხით შეწყდება. გამოკვლევის შედეგად, ექსპერტმა უნდა გამოიტანოს დასკვნა დამთხვევის, არდამთხვევის ან იდენტიფიკაციის შეუძლებლობის შესახებ. ექსპერტის დასკვნა კატეგორიულია და მას მხედველობაში იღებს როგორც გამოძიება, ასევე სასამართლო. იდენტიფიკაციის პროცესი რთულია, ვინაიდან შედარებისას გასათვალისწინებელია იარაღის ხანგრძლივი ექსპლუატაცია, რაც აისახება კვალწარმოქმნელ დეტალებზე; მასრების დამზადებისას გამოყენებული სხვადასხვა ლითონი; მასრაზე არსებული გასროლამდე და გასროლის შემდეგ წარმოქმნილი დამატებითი კვლები, რომლებიც არ არის იარაღის, საიდანაც მოხდა ვაზნის გასროლა; გასროლისას, ვაზნაში მოთავსებული ჭურვის ფორმა და ზომა. შესაბამისად, ასეთი გამოკვლევის ჩატარება საკმაოდ რთულია, მოითხოვს დროს და შესაბამის კვალიფიკაციას.

თემის აქტუალობას განსაზღვრავს, პირველ რიგში, იმ დანაშაულების გაზრდილი რაოდენობა, რომლებიც ჩადენილია ცეცხლსასროლი იარაღის გამოყენებით და ბუნებრივია, ექსპერტიზის როლის გაზრდა გამოძიების პრობლემების გადასაჭრელად. ასევე, საყურადღებოა ტექნოლოგიური განვითარების როლი ამ მიმართულებით, მუდმივად განახლებადი პროდუქცია, ახალი საწარმოების შექმნა და მათ მიერ სხვადასხვა ტექნოლოგიების გამოყენება ცეცხლსასროლი იარაღისა და ვაზნების დამზადებისას, რაც კიდევ უფრო ართულებს შედარების პროცესს.

2. მასრების მეთოდოლოგიური გამოკვლევა და იდენტიფიკაციის შედეგების მნიშვნელობა

2.1. მასრა, როგორც სასამართლო ბალისტიკური კვლევის ობიექტი

სასამართლო ბალისტიკა წარმოადგენს კრიმინალისტიკური მეცნიერების შემადგენელ ნაწილს, ცეცხლსასროლი იარაღის გამოყენებით ჩადენილი მოქმედებების, ფაქტიური მონაცემების გამოსავლენად. სასამართლო ბალისტიკა სწავლობს: ცეცხლსასროლ იარაღს, გასროლის შედეგად მომხდარ მოვლენებს, კვლებს გამოსახულს ტყვიებზე, მასრებზე, დაზიანებულ წინაღობას, საბრძოლო მასალას და მის კომპონენტებს (2, 4).

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსში არაერთი მუხლი აქვს მიძღვნილი ცეცხლსასროლ იარაღსა და მისი გამოყენებით ჩადენილ დანაშაულებს.

ეს დანაშაულები განსაკუთრებით საზიანოა, როდესაც ჩადენილია დამნაშავეთა ორგანიზებული სტრუქტურების მიერ. იარაღს იყენებენ განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულებებში, როგორებიცაა: მკვლელობა, ყაჩაღობა და სხვ. ასევე, მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ „ცეცხლსასროლი იარაღის მტკიცებულებები შეიძლება არა მხოლოდ მნიშვნელოვანი აღმოჩნდეს საქმის გამოძიებისა და სისხლისსამართლებრივი დევნის-თვის, არამედ არის ინდიკატორიც დანაშაულის სერიოზულობის შესახებ“ (12, 42).

ზემოთ ხსენებული დანაშაულის გამოძიებისათვის საჭიროა ცოდნა იმისა, თუ რას მოიცავს კრიმინალისტიკური ტექნიკა, რომელიც სათაურდება სასამართლო ბალისტიკით, ცოდნა იმისა, თუ რა შესაძლებლობები გააჩნია სასამართლო ბალისტიკურ ექსპერტიზას დანაშაულის გამოძიებისა და გახსნისათვის მნიშვნელოვანი საკითხების გადასაწყვეტად.

ამ ობიექტების და მოვლენების შესასწავლად გამოიყენება ტექნიკური ხასიათის მეცნიერების მიღწევები, პირველ რიგში, ასეთია სამხედრო-ტექნიკური მეცნიერება, როგორც ბალისტიკა, ასევე კრიმინალისტიკური კვლევისთვის სპეციალურად შემუშავებული მეთოდები. დღესდღეობით, სასამართლო ბალისტიკაში ფართოდ გამოიყენება თანამედროვე, როგორც ფიზიკური, ასევე ქიმიური და ციფრული კვლევის მეთოდები.

სასამართლო ბალისტიკის წარმოშობა დაკავშირებულია ცეცხლსასროლი იარაღის გამოგონებასა და მის გამოყენებასთან არა როგორც სამხედრო და სანადირო მიზნების-თვის, არამედ მის გამოყენებასთან, როგორც დანაშაულის ჩადენის იარაღი. როგორც ერთ-ერთ სახელმძღვანელოშია აღნიშნული, თავდაპირველად სასამართლო ბალისტიკა სასამართლო მედიცინასთან ერთად ყალიბდებოდა და იგი ადამიანის სხეულზე მიყენებულ ცეცხლსასროლ დაზიანებებს შეისწავლიდა (22, 171). დროთა განმავლობაში სასამართლო ბალისტიკის კვლევის არე გაფართოვდა, ადამიანის სხეულზე ცეცხლსასროლი იარაღით მიყენებული დაზიანებების გარდა აუცილებელი გახდა ცეცხლსასროლი იარაღის და საბრძოლო მასალის გამოკვლევა და იარაღის საიდენტიფიკაციო კვლევა. შესაბამისად, სასამართლო ბალისტიკის მიერ გადასაწყვეტი საკითხები გაფართოვდა და სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზის კომპეტენციას გასცდა. აღნიშნულმა პირობებმა ბალისტიკის ცალკე სფეროდ ჩამოყალიბება გამოიწვია და იგი სასამართლო მედიცინას გამოეყო.

წინამდებარე ნაშრომში საუბარი გვექნება საიდენტიფიკაციო საკითხებზე ბალისტიკაში, კერძოდ კი, მასრაზე არსებული კვლების მიხედვით იარაღის იდენტიფიკაციაზე და მის როლზე დანაშაულის გამოძიებისათვის. ბალისტიკური კვლევის საბოლოო შედეგი საექსპერტო დასკვნაა, რომელიც საქმის გამოძიებისა და სასამართლოში განხილვის დროს გარკვეულ მტკიცებულებას წარმოადგენს.

საგანგაშოა ექსპერტიზის ჩატარებისას კვლევის მეთოდების თანმიმდევრობის დაუცველობა. ბალისტიკური ექსპერტიზის წილი საერთო ჯამში გამოძიებისათვის მნიშვნელოვანია, ექსპერტიზები სპეციფიურია, რთულია და საჭიროებს ყურადღებას (1, 5). განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც საქმე ეხება საიდენტიფიკაციო საკითხებს, კერძოდ, მასრების ერთმანეთ-თან ან/და იარაღიდან მიღებულ ექსპერიმენტულ მასრებთან იდენტიფიცირებას. მძიმე

დანაშაულთა უდიდესი ნაწილი ცეცხლსასროლი იარაღის გამოყენებითაა ჩადენილი, ხოლო უმეტეს საქმეზე ცეცხლსასროლი იარაღი, რომლითაც ჩადენილია დანაშაული, ამოღებული არაა შემთხვევის ადგილიდან, შესაბამისად, ამ საქმეებზე წარმოდგენილი მასრების ერთმანეთთან და სხვა საქმეებიდან ამოღებული იარაღებიდან მიღებულ ექსპერიმენტულ მასრებთან შედარება, ხშირ შემთხვევაში, სხვადასხვა სისხლის სამართლის საქმეების გახსნისა თუ გაერთიანების საფუძველია.

წინამდებარე ნაშრომში ყურადღება იქნება გამახვილებული ხელის ცეცხლსასროლი იარაღიდან გასროლილ მასრებზე, როგორც სასამართლო-ბალისტიკური კვლევის ობიექტებზე, მასრა კი, თავის მხრივ, ვაზნის შემადგენელი კომპონენტია.

კრიმინალისტიკური თვალსაზრისით, თანამედროვე ხელის ცეცხლსასროლი იარაღისათვის განკუთვნილი ვაზნები შეიძლება დაიყოს შემდეგნაირად: გლუვულიანი იარაღისათვის განკუთვნილი ვაზნები, ხრახნულიანი იარაღისათვის განკუთვნილი ვაზნები და ნომინალური კალიბრის ვაზნები. დღესდღეობით, ძირითადად, გამოიყენება უნიტარული ვაზნები (1, 57), მათი მასრები და კაფსულები კი დამზადებულია სხვადასხვა საწარმოში, სხვადასხვა ლითონით, რაც, გარკვეულწილად ართულებს მასრების იდენტიფიკაციას, ვინაიდან სხვადასხვა ლითონზე იარაღის ინდივიდუალური კვლები, მეტნაკლებად, განსხვავებულად აისახება.

2.2. მასრის კვლევის მეთოდოლოგია და მისი მტკიცებულებითი ღირებულება

იდენტიფიკაციის პრობლემა, უპირველეს ყოვლისა, მოიცავს მონაცემების დაკვირვებას და აღქმას, ასევე მონაცემთა სათანადო შეფასებას. ექსპერტს უნდა შეეძლოს არა მხოლოდ შესაბამისი მონაცემების იდენტიფიცირება, არამედ ამ მონაცემების გაანალიზება და შესაბამისი შედეგების ასახვა. იდენტიფიკაციის პროცესი არის მსგავსებისა და განსხვავებების განსაზღვრა. დადგინდა, რომ არსებობს განსხვავება კონკრეტული ცეცხლსასროლი იარაღის მიერ დატოვებულ კვლებში და არის მსგავსება სხვადასხვა ცეცხლსასროლი იარაღის მიერ დატოვებულ კვლებში, ამიტომ ექსპერტმა შედარებისას ორივე ასპექტი უნდა გამოავლინოს და გაითვალისწინოს (11, 102).

მასრების კვლევისას, ექსპერტმა შეძლებისდაგვარად უნდა განსაზღვროს იარაღის მოდელი და მასრაზე არსებული იარაღის ნაწილების კვლევის მიხედვით დაადგინოს ცეცხლსასროლი იარაღის კონკრეტულ მოდელთან მსგავსება, ვინაიდან, ხშირ შემთხვევაში, ერთი და იგივე ნიმუშის ვაზნების გამოყენება შესაძლებელია სხვადასხვა სისტემისა და მოდელის იარაღში, ასევე, თვითნაკეთი წესით დამზადებულ ცეცხლსასროლ იარაღებსა და სასროლ მოწყობილობებში.

იარაღის მოდელის განსაზღვრა, რომელშიც მასრა იყო გასროლილი, ისეთი შემთხვევაა, როდესაც დგინდება მისი ჯგუფური კუთვნილება და წარმოადგენს მნიშვნელოვან ეტაპს მისი კონკრეტული ეგზემპლარის იარაღთან გაიგივებისათვის. იარაღის მოდელის განსაზღვრისათვის აუცილებელია დადგინდეს იარაღის ჯგუფური ნიშნების კომპლექსი, რომელშიც გასროლილი იყო მასრა და მონაცემები შედარდეს სხვადასხვა მოდელის

იარაღის შესაბამის საცნობარო მონაცემებს. იარაღის ჯგუფური ნიშნები, რომლებიც მასრის მიხედვით იარაღის მოდელის დადგენისათვის გამოიყენება, არის გამოყენებული ვაზნის ტიპი – ნიშანი დამახასიათებელი რამდენიმე მოდელის იარაღისათვის, განთავსებული და ურთიერთგანლაგებული იარაღის კვალწარმოქმნილი დეტალების კონკრეტული ფორმა, ზომა (ნემსის, ამრეკლის და ამომგდების, ასევე არსებული სასიგნალო წკირის), იარაღის მექანიზმის ფუნქციონირების თავისებურებანი, მიმართული მასრაზე არსებული დამახასიათებელი კვლების გამოხატულებაზე ან სპეციფიური მექანიზმის კვალწარმოქმნაზე. მასრაზე არსებული კვლების მიხედვით იარაღის მოდელის განსაზღვრისას გამოვლენილი იარაღის ნიშნები აუცილებლად უნდა შეფასდეს ერთობლიობაში (1, 72).

მასრების იდენტიფიკაცია უნდა წარიმართოს ზოგადი და კერძო (ინდივიდუალური) ნიშნების კომბინაციით (8, 109-116). ზოგად ნიშნებში მოიაზრება მასრის დიამეტრი, კალიბრი, ნემსის ზომა, მდებარეობა და ა.შ., ხოლო კერძო (ინდივიდუალური) ნიშნები არის მიკრორელიეფი, გამოსახული ზოგად ნიშნებში (16, 196). იდენტიფიცირების თეორიის თანახმად, სტანდარტიზაციის ფარგლებში, ექსპერტი აყალიბებს დასკვნას ობიექტური დაკვირვებებისა და გამოკვლევების საფუძველზე ზოგადი და კერძო (ინდივიდუალური) ნიშნების დამთხვევის ან აცდენის შესახებ. გამოიყოფა კვლევის შედეგის რამდენიმე ვარიანტი: ზოგადი და კერძო ნიშნების კომბინაციის იდენტურობა, როდესაც დამთხვევების რაოდენობა აღემატება ცდომილებებს; ზოგადი და კერძო ნიშნების გარკვეული, მაგრამ იდენტიფიკაციისათვის არასაკმარისი რაოდენობით დამთხვევა; ზოგადი ნიშნების იდენტურობა და კერძო ნიშნების არაიდენტურობა ან არასაკმარისობა; ზოგადი და კერძო ნიშნების არაიდენტურობა; ობიექტების გამოსაკვლევად უვარგისობა. ეს ყოველივე დაფუძნებულია სამეცნიერო პრინციპებზე და ეყრდნობა ექსპერტის ცოდნასა და გამოცდილებას (15, 11-12).

მასრების იდენტიფიცირებისას ექსპერტმა ერთმანეთისაგან უნდა გამოჰყოს ზოგადი და კერძო (ინდივიდუალური) ნიშნები. ზოგადი ნიშნებია: დამუხტვის კვლები, გასროლის კვლები, მასრის ამოგდების დროს წარმოქმნილი კვლები. აღნიშნული კვლები უნდა იყოს მდგრადი, რაც იმას გულისხმობს, რომ კვალი უცვლელია დიდ ხნის განმავლობაში და გადმოსცემს ობიექტის თვისებებს კვალწარმოქმნის მომენტში (24, 1-2). კერძო (ინდივიდუალური) ნიშნები მხოლოდ კონკრეტული იარაღისათვის დამახასიათებელი ნიშნებია და გამოსახება ზოგად ნიშნებში მიკრორელიეფის სახით.

იარაღის შედარებით მტკიცე მასალისაგან დამზადებული დეტალები გავლენას ახდენს მასრის შედარებით რბილ მეტალზე, მაგალითად, ნემსის კვალი კაფსულზე, მიბჯენის კვალი კაფსულსა და მასრის ძირზე, ამომწევის ან ამომგდების კვალი და სხვა, რაც შესაძლებელს ხდის მასრის იდენტიფიკაციას ინდივიდუალური ნიშნების საფუძველზე (17, 176). აღნიშნული მიკრორელიეფი შესაძლებელია განვითარებული იყოს ასევე ინსტრუმენტის დეფექტით, რომლითაც მზადდება იარაღის დეტალი (3, 36).

გასროლისას, ვაზნის კორპუსში წარმოქმნილი მაღალი წნევის აირი ზემოქმედებს იარაღის ნემსზე, მასრის ძირსა და კორპუსზე, რაც ხელს უწყობს ინდივიდუალური ნიშნების წარმოქმნას. ეს კვლები შეიძლება იყოს როგორც კლასობრივი, ასევე ინდივიდუალური.

მასრის კორპუსის გამოკვლევამ შეიძლება გამოავლინოს კლასის მახასიათებლები, რაც საშუალებას იძლევა იარაღის იდენტიფიკაციას ტიპის, მარკისა და მოდელის მიხედვით, ხოლო ინდივიდუალური ნიშნების საფუძველზე შესაძლებელია მისი კონკრეტულ იარაღთან გაიგივების საკითხის გადაწყვეტა. იარაღთან გასაიგივებლად, აუცილებელია ექსპერიმენტული მასრების მიღება. ამ პროცესში მნიშვნელოვანია, გამოყენებული იქნეს იგივე მწარმოებლის საბრძოლო მასალა და ექსპერიმენტები არაერთხელ წარიმართოს (18, 35-36).

მაშასადამე, ბალისტიკური ექსპერტიზის კვლევის შედეგად უნდა დადგინდეს მასრაზე არსებული კვლების მდგრადი ინდივიდუალური ნიშნების ერთობლიობის შესაბამისობა სხვა მასრასთან, ან იარაღის კვლების მდგრადი ინდივიდუალური ნიშნების ერთობლიობასთან. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ როდესაც საკვლევად წარმოდგენილია მასრა და იარაღი, მასრის იარაღთან, როგორც ორიგინალთან შედარება არ ხდება.

როდესაც მატერიალური მტკიცებულების თვისებების პირდაპირი შესწავლა შეუძლებელია, ამ შემთხვევაში შედარება ხორციელდება ობიექტიდან მიღებულ ექსპერიმენტულ ნიმუშებთან. მაგალითად, მასრის იდენტიფიკაციისას ცეცხლსასროლ იარაღთან პირდაპირ არ ხდება მასრის კვლების შედარება იარაღის დეტალებთან, არამედ – იარაღიდან მიღებულ ექსპერიმენტულ მასრასთან (23, 93). აქვე, უნდა აღვნიშნოთ, რომ ასეთ შემთხვევებში, სასურველია, ექსპერიმენტული მასრების მიღებისას გამოყენებული იქნეს იგივე მწარმოებლის და მასალის მასრები, რაც ამოღებულია შემთხვევის ადგილიდან (19, 339), ამით ექსპერტს გაუადვილდება შემდგომი საიდენტიფიკაციო კვლევა.

ექსპერტმა, აუცილებელია, იდენტიფიკაციისას ყურადღება მიაქციოს ყველა ნიშანს გამოსახულს მასრაზე. ეს შეიძლება იყოს სავაზნის დეფექტით გამოწვეული კვლები. დენტის აფეთქებისას წარმოქმნილი წნევის შედეგად, ხდება მასრის გაფართოება, რადროსაც შესაძლებელია ამ დეფექტის მასრაზე ასახვა, ეს შეიძლება აისახოს გაბერვის სახითაც და მასში შესაძლებელია ინდივიდუალური ნიშნების მოძიებაც (13, 20).

იდენტიფიკაცია ემყარება იმ ფაქტს, რომ თვითონ დანადგარიც, რომელზეც მზადდება იარაღის დეტალები, ცვდება და იცვლის ფორმას, შესაბამისად, იარაღის ამ დეტალების მიერ მასრაზე დატოვებული კვლებიც მიკროსკოპულად განსხვავებულია, ასე რომ, ყველა დეტალს, მიუხედავად მათი პარამეტრების მსგავსებისა, გააჩნია ინდივიდუალობა, რაც, ზოგ შემთხვევაში, შეუიარაღებელი თვალითაც ჩანს (7, 104-105).

როგორც ვხედავთ, მასრების იდენტიფიკაცია საკმაოდ რთულ პროცედურებს მოითხოვს, რაც, თავის მხრივ, დამოკიდებულია ექსპერტის ცოდნასა და გამოცდლებაზე. თანამედროვე ციფრული ტექნოლოგიების განვითარებამ ექსპერტებს გაუადვილა მასრების სავარაუდო საძიებო ჯგუფის დადგენა. ავტომატური ბალისტიკური საძიებო პროგრამები იძლევიან პასუხს საძიებო მასრის მსგავს ობიექტებთან დაკავშირებით, რასაც, საბოლოოდ, ამოწმებს ექსპერტი.

მაშასადამე, მასრების იდენტიფიცირების საფუძველია მასრების ძირსა და მთელს კორპუსზე არსებული ზოგადი და კერძო (ინდივიდუალური) ნიშნების მიხედვით მსგავსებებისა და განსხვავებების დადგენა. შედარებითი კვლევის შედეგების შეფასებისას

დგინდება დამთხვეული და არდამთხვეული ნიშნების საკმარისობა, ხდება მათი შეფასება საიდენტიფიკაციო მნიშვნელობისა და მდგრადობის გათვალისწინებით.

დასკვნა იარაღის იდენტიფიკაციის არარსებობის შესახებ კეთდება საერთო და კერძო ნიშნების განსხვავებისას ან საერთო ნიშნების დამთხვევისას, მაგრამ კვლევაში გამოხატული კერძო ნიშნების ინდივიდუალური ერთობლიობის განსხვავებისას; დასკვნა გაიგივებაზე კეთდება კვლევაში მდგრადად გამოხატული საერთო და კერძო ნიშნების (რომლებიც შეადგენენ ინდივიდუალურ და განუმეორებელ ერთობლიობას) დამთხვევისას. მასრებზე არსებული კვლებით იარაღის იდენტიფიკაციისას აუცილებელია გვახსოვდეს, რომ იარაღის ცალკეული ნაწილების (საცემელი, ამრეკლი, ამომგდები, მჭიდის ტუჩი და ა.შ.) კვლებით ხდება იდენტიფიცირება არა მთლიანად იარაღის, არამედ კონკრეტული დეტალის (საცემელი, ამრეკლი, ამომგდები, მჭიდის ტუჩი და ა.შ.), ამიტომ უნდა ჩამოყალიბდეს დასკვნა იდენტიფიკაციის არსებობაზე და განსაკუთრებით მის არარსებობაზე იარაღის რამდენიმე დეტალის კვლების შედარების საფუძველზე, მათი შესაძლო ცვლილებების გათვალისწინებით. დასმული საკითხის გადაჭრის შეუძლებლობაზე დასკვნა კეთდება იმ შემთხვევებში, როცა გამოსაკვლევი ობიექტის კვლევაში მიკრორელიეფის დეტალები გამოხატულია სუსტად, მცირერიცხოვანია, არ ქმნიან ინდივიდუალურ კომპლექსს ან გამოხატულია არამდგრადად და იგივე ხასიათი აქვს ექსპერიმენტულ ნიმუშებზე არსებულ კვლებს. ასეთივე დასკვნა კეთდება მაშინ, როცა შესადარებელ ობიექტებს შორის არის როგორც დამთხვევა, ასევე განსხვავება და კვლევის პროცესში მათი წარმოქმნის მიზეზების შეფასება ვერ ხერხდება (1, 76-77).

არ უნდა დავივიწყოთ, რომ შედარება ეს არის ძალზე რთული პროცესი. თავდაპირველად უნდა მოხდეს საერთო ნიშნების შეთავსება, რომლებიც ასახავენ იარაღის კონსტრუქციულ მოწყობას; საერთო ნიშნების შეთავსება, შესაბამისი (შესათავსებელი) კვლების დადგენა გამოსაკვლევ და ექსპერიმენტულ მასრებზე, ხოლო ამის შემდეგ იწყება კერძო (ინდივიდუალური) ნიშნების შედარების რთული პროცესი ზოგად ნიშნებში არსებული მიკრორელიეფის მიხედვით. მხოლოდ ამ რთული პროცესის გავლის შემდეგ მიდის ექსპერტი კონკრეტულ გადაწყვეტილებამდე და აყალიბებს დასკვნას დამთხვევის, არდამთხვევის ან საკითხის გადაწყვეტის შეუძლებლობის შესახებ. უნდა აღინიშნოს, რომ დასაბუთებული დასკვნა, რომელიც სასამართლოში გამოყენებული უნდა იქნეს, როგორც მტკიცებულება, უნდა ემყარებოდეს მხოლოდ მასრაზე არსებული იარაღის ნაწილების კვლების მდგრადი ინდივიდუალური ნიშნების ერთობლიობის შესაბამისობის დადგენას სხვა მასრასთან ან წარმოდგენილი იარაღის დეტალების კვლების მდგრად ინდივიდუალური ნიშნების ერთობლიობასთან.

3. მასრების იდენტიფიკაციისას გასათვალისწინებელი ფაქტორები

მასრებზე არსებული ნიშნების მიხედვით ცეცხლსასროლი იარაღის იდენტიფიკაციისას, მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ იდენტიფიცირებად ობიექტად ითვლება მთლიანი ცეცხლსასროლი იარაღი და არა მისი ცალკეული კვალწარმომქმნელი დეტალი. თუ კვალი

წარმოიქმნება მარტივად ცვლადი დეტალით (ნემსი, მჭიდი და ა.შ.), ამ შემთხვევაში, ამ ნაწილის იდენტიფიკაციაზე უნდა ვისაუბროთ. იდენტიფიკაციისას უნდა გამოიკვეთოს ზოგადი ნიშნები, როგორიცაა: ნემსის ფორმა და ზომა, ამრეკლისა და ამომგდების ჩამჭიდის ფორმა და ზომა, მათი მდებარეობა, მოძრავი ლულის შემთხვევაში, ნემსის გაცურების კვალის არსებობა, ხოლო ინდივიდუალურ მახასიათებლებს განეკუთვნება ზოგად ნიშნებში არსებული მიკრორელიეფის თავისებურება.

მიუხედავად იმისა, რომ ცეცხლსასროლი იარაღის წარმოების პროცესი მკაცრად კონტროლირებადი და ზუსტია, თითოეული ნიმუში მაინც ინდივიდუალურია და შესაბამისად, მასრაზე ტოვებს ინდივიდუალური კვლების კომპლექსს, რაც შესაძლებელს ხდის მის იდენტიფიცირებას. ინდივიდუალური ნიშნების არსებობა აიხსნება შემდეგით: წარმოების პროცესში წარმოქმნილი (ტექნოლოგიურ ციკლში დეტალების დამუშავებისას), დამამზადებელი ხელსაწყოების ცვეთა. მასრაზე ინდივიდუალური ნიშნების წარმოქმნაზე ზეგავლენას ახდენს მასრის მასალის სიმტკიცე, გასროლისას წარმოქმნილი წნევის ოდენობა, იარაღის ნაწილების დაზიანება-გაუმართაობა, ცვეთა. სასამართლო ბალისტიკაში ამ მოვლენას ცვალებადობა ჰქვია და გასათვალისწინებელია საიდენტიფიკაციო კვლევის პროცესში (21, 25). ასევე, გასათვალისწინებელია, რომ საბრძოლო მასალის დამზადებაც მრავალ ეტაპს გადის. ლითონის ღებვა-ფორმირება, ჩამოსხმა, ცივი ჭირხვნა, ფორმის მიცემა, მარკირება და სხვა, რაც მეტად რთული პროცესია (6, 1). აღნიშნულ პროცესში მასრაზე რჩება დამამზადებელი დანადგარების კვლები, რომლებიც ერთგვარ ხელისშემშლელ ფაქტორს წარმოადგენს ექსპერტისათვის, შესაბამისად, იდენტიფიკაციისას, თავიდანვე უნდა განისაზღვროს, თუ რომელი კვალია მასრაზე დატოვებული დამზადების პროცესში და რომელი კვალი წარმოადგენს საიდენტიფიკაციო – იარაღის მიერ დატოვებულ კვალს.

მასრების იდენტიფიკაცია ეყრდნობა ცეცხლსასროლი იარაღის მიერ მასრის ზედაპირზე დატოვებულ კვლების აღმოჩენასა და გამოკვლევას, შესაბამისობებისა და განსხვავებების დადგენას. ამ ნიშნების იდენტიფიცირების ტრადიციული მეთოდები ეფუძნება მიკროსკოპულ შედარებას. მასრაზე არსებული კვლების ირიბი განათების შედეგად წარმოქმნილი გამოსახულება იძლევა ნიმუშების შედარების შესაძლებლობას. დანათების შედეგად კვლების გამოვლენა კრიტიკულად არის დამოკიდებული მასრის ზედაპირის მასალაზე, რომელზეც ასახულია კვლები და განათების სისტემის სწორად წარმართვაზე. ამრიგად, ნიშნების შესატყვისობის დადგენის ტრადიციულ მეთოდს გარკვეული სირთულეები ახასიათებს და შეიძლება შეიცავდეს სუბიექტურ ელემენტებსაც (5, 9).

მასრების შედარება ინდივიდუალური ნიშნების საფუძველზე არის იდენტიფიკაციის კლასიკური მაგალითი. აღნიშნული დაფუძნებულია პრინციპზე, რომ სხვადასხვა კვალწარმოქმნელი ობიექტის მიერ დატოვებული ნიშანი არ უნდა იყოს ერთი და იგივე მიკრორელიეფის მქონე. აღნიშნული პრინციპი იძლევა შედარების შესაძლებლობას, მაგრამ არსებობს შემთხვევები, როდესაც კვლები არასრულადაა გამოსახული და რთულდება შედარების პროცესი. აღნიშნული შეიძლება გამოიწვიოს ცეცხლსასროლი იარაღის გაუმართაობამ, ან დენთის მუხტის სხვადასხვაობამ ვაზნაში, ასევე გასატყორცნი

ელემენტის ფორმამ და ზომამ, როდესაც ვაზნაში გასროლისას არ იქმნება საკმარისი წნევა, რაც უზრუნველყოფს მიბჯენის კვალის ასახვას მასრის ძირზე (4, 1).

ექსპერიმენტებით დადგინდა, რომ ნემსის, მიბჯენის, ამომგდების ჩამჭიდისა და ამრეკლის კვლები რჩება როგორც ქარხნულად, ასევე მცირე ჭურვებით დამუხტული ვაზნების გასროლისას, თუმცა მცირე ჭურვებით დამუხტულ ვაზნებზე არსებული ნემსის კვალი სუსტია, ან არ არის მათში გამოსახული იდენტიფიკაციისათვის საკმარისი ნიშნები. აღნიშნული აიხსნება იმით, რომ ლულის შეუსაბამო (მცირე) ჭურვის გასროლის დროს არ არის უზრუნველყოფილი ლულის გერმეტულობა, ჭურვსა და ლულის არხს შორის ხდება მაღალი წნევის აირების გასვლა, რის გამოც მცირდება წნევა მასრაში და სრულად აღარ აისახება მასზე საიდენტიფიკაციო ნიშნები (10, 14).

გარდა დენტის მუხტის სხვადასხვაობის, გასატყორცნი ობიექტის ფორმის, ზომის და იარაღის მდგომარეობისა, აუცილებელია მასრის დასამზადებლად გამოყენებული ლითონის თავისებურების გათვალისწინებაც. მსოფლიოში არსებობს მრავალი საწარმო, სადაც მიმდინარეობს როგორც სამხედრო, ასევე კომერციული ვაზნების დამზადება. ვაზნების დამამზადებელ საწარმოებს გააჩნიათ განსხვავებული ტექნოლოგიები და როგორც მასრებს, ასევე მასრაში არსებულ კაფსულებს ამზადებენ სხვადასხვა ტექნოლოგიებისა და ლითონების გამოყენებით. რასაკვირველია, შედარებით რბილ ლითონზე კვალი იოლად აღიბეჭდება და იდენტიფიკაციისათვის მეტი ინფორმაციის შემცველია. ხშირად, აღნიშნული სხვაობა მასრების დასამზადებლად გამოყენებული მასალებისა, შეუნიღბავი თვალითაც იოლი შესამჩნევია.

იდენტიფიკაციისას, გასათვალისწინებელია, რომ როგორც სამხედრო, ასევე კომერციული წარმოების ვაზნებზე დატანილია მარკირებები, რომელთა მიხედვით შესაძლებელია ვაზნის მწარმოებლისა და დანიშნულების განსაზღვრა. არსებობს ვაზნების მარკირებების განსხვავებული სტანდარტები ქვეყნებისა და მწარმოებლების მიხედვით. ისტორიულად, იყო მცდელობა, საერთო სტანდარტზე გადასვლისა, მაგრამ ბევრმა ქვეყანამ საკუთარი მარკირების გამოყენება აირჩია, მაგრამ, საბოლოოდ ეს ტენდენცია გაქრა და პრიორიტეტი მიენიჭა საერთაშორისოდ აღიარებულ სტანდარტებს (14, 110).

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ როდესაც საკვლევად წარმოდგენილია მასრა და იარაღი, მასრის იარაღთან, როგორც ორიგინალთან შედარება არ ხდება. როდესაც მატერიალური მტკიცებულების თვისებების პირდაპირი შესწავლა შეუძლებელია, ამ შემთხვევაში შედარება ხორციელდება ობიექტიდან მიღებულ ექსპერიმენტულ ნიმუშებთან. მაგალითად, მასრის იდენტიფიკაციისას ცეცხლსასროლ იარაღთან პირდაპირ არ ხდება მასრის კვლების შედარება იარაღის კვლებთან, არამედ – იარაღიდან მიღებულ ექსპერიმენტულ მასრებთან (23, 93). აქვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ ასეთ შემთხვევებში, სასურველია, ექსპერიმენტული მასრების მიღებისას გამოყენებული იქნეს იგივე მწარმოებლის და მასალის მასრები, რაც ამოღებულია შემთხვევის ადგილიდან (19, 339), ამით ექსპერტს გაუადვილდება შემდგომი კვლევა.

კვლევის პროცესში დარდება მასრაზე არსებული ყველა კვალის ერთობლიობა. მასრებზე არსებული ერთგვაროვანი კვლების დამთხვევის ან არდამთხვევის დადგენის შემდეგ აუცილებელია გადასვლა იარაღის დეტალებიდან წარმოქმნილი სხვა ერთგვაროვანი კვლების შედარებაზე. კვლების შედარებისას აუცილებელია დავრწმუნდეთ იარაღის საერთო და კერძო ნიშნების მდგრადობაში და მასრებზე მათი გამოსახვის სტაბილურობაში. (ვიზუალური აღქმის ხარისხის გასაუმჯობესებლად, შედარებითი მიკროსკოპული კვლევის ჩატარების წინ, მასრების კაფსულებზე არსებული ლაქ-საღებავის ფენა უნდა მოიხსნას გამხსნელით); შედარებითი კვლევისას გათვალისწინებული უნდა იყოს, რომ იარაღის დეტალები შეიძლება შეცვლილი იყოს წინასწარი განზრახვით, ვინაიდან იარაღის დეტალების უმრავლესობა მარტივად შეცვლადია (დამცემი, ამომგდები და სხვ.) (1, 76).

როდესაც შემთხვევის ადგილიდან ექსპერტს წარმოდგენილი აქვს როგორც მასრები, ასევე ცეცხლსასროლი იარაღი, ამ შემთხვევაში შესაძლებელია ექსპერიმენტული მასრების მიღება იგივე მწარმოებლის ვაზნებისაგან, რაც გამოყენებული იყო შემთხვევის ადგილზე, თუნდაც შემთხვევის ადგილზე გამოყენებული ყოფილიყო სხვადასხვა მწარმოებლის ვაზნები. გაცილებით რთულადაა საქმე, როდესაც გამოკვლევას ექვემდებარება შემთხვევის ადგილიდან წარმოდგენილი სხვადასხვა მწარმოებლის მასრები, იარაღი არ არის წარმოდგენილი და შესაბამისად, ექსპერიმენტული მასრების მიღება შეუძლებელია. ასეთ შემთხვევებში ობიექტების ერთმანეთთან შედარება მეტად რთულია და გარკვეულწილად, დამოკიდებულია ექსპერტის გამოცდილებაზე.

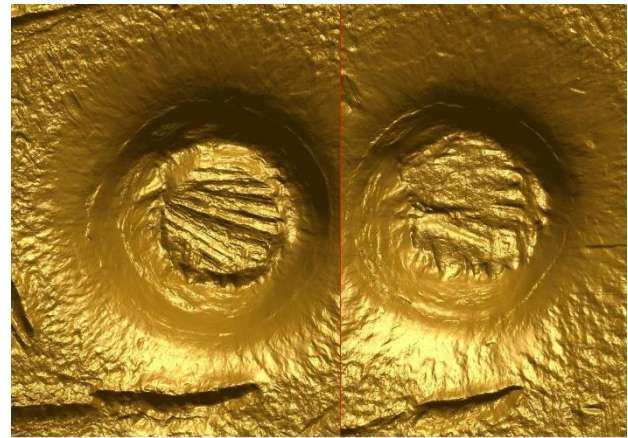
მასრის ზედაპირი ან მათი ელემენტები, უფრო ხშირად, ძირი, დამზადებული შედარებით რბილი ლითონებისგან, შესაბამისად მათზე ადვილად აისახება კვალი და მცირე მიკრორელიეფი. ასევე გასათვალისწინებელია, რომ იარაღის დეტალები, რომლებიც ქმნიან კვალს მასრაზე, ისევე როგორც მატერიალური სამყაროს ყველა ობიექტი, ცვალებადია. ისინი ცვდებიან იარაღის მუშაობის დროს, ასევე, სხვადასხვა მექანიკური ფაქტორებიდან, იარაღის შენახვის პირობებიდან (ტენიანობა, ქიმიური გარემო და ა.შ.) გამომდინარე. ამასთან, იარაღის დეტალები შედარებით სტაბილურია და დიდხანს ინარჩუნებს იმ თვისებებს, რაც კვალში აისახება. ეს გამოწვეულია იმით, რომ იარაღის კვალწარმომქმნელი ნაწილები დამზადებულია მაღალი სიმტკიცის მასალებისგან (20, 114).

სამეცნიერო ლიტერატურაში გავრცელებულია მოსაზრება, რომ იარაღის კვალწარმომქმნელი დეტალები დამზადებულია შედარებით მტკიცე მასალებისაგან და დიდი ხნის განმავლობაში ინარჩუნებს ინდივიდუალობას, მაგრამ იქვე ყველა აღნიშნავს, რომ, ისევე, როგორც მატერიალური სამყაროს ყველა ობიექტი, კვალწარმომქმნელი დეტალებიც ცვალებადია. კვალწარმომქმნელი დეტალების ცვალებადობას განაპირობებს ასევე იარაღის ნაწილებისა და მექანიზმების დამზადების თავისებურება და შენახვის პირობები.

იდენტიფიკაციის პროცესის გართულება, გარდა იარაღის ხანგრძლივი ექსპლუატაციისა და ლითონის სხვადასხვაობისა, შეიძლება გამოიწვიოს მასრაზე არსებულმა გასროლამდე და გასროლის შემდეგ წარმოქმნილმა კვლებმა, რომლებიც არ არის იარაღის, საიდანაც მოხდა ვაზნის გასროლა და გასატყორცნი ჭურვის ფორმამ და ზომამ. შედარებითი კვლევები ჩატარდა ბალისტიკური სკანერი „Balscan“-ის გამოყენებით.

3.1. ხანგრძლივი ექსპლუატაცია

ვინაიდან შედარებითი კვლევისას გასათვალისწინებელია, რომ იარაღის დეტალების უმრავლესობა მარტივად შეცვლადია და ისინი შეიძლება შეცვლილი იყოს წინასწარი განზრახვით, იდენტიფიკაციისას ექსპერტი ახდენს მასრაზე არსებულ კვალთა უმრავლესობის შედარებას და ადგენს დამთხვევებსა და განსხვავებებს. მხოლოდ კვალთა უმრავლესობის დამთხვევის შემთხვევაშია შესაძლებელი დასკვნის გაკეთება, რომ მასრა გასროლილია კონკრეტულ ცეცხლსასროლ იარაღში, სხვა შემთხვევაში, ექსპერტს შეუძლია იმსჯელოს გასროლის პროცესში მხოლოდ კონკრეტული კვალწარმომქმნელი დეტალის გამოყენებაზე. როგორც ზემოთ იქნა აღნიშნული, კვალწარმომქმნელ დეტალებთან შედარებით, მასრა რბილი ლითონითაა დამზადებული, რაც განაპირობებს მასრაზე წარმოქმნილ კვალთა მდგრადობას დიდი ხნის განმავლობაში, მაგრამ, ვინაიდან მატერიალურ სამყაროში ყველა ობიექტი ცვალებადია, ხანგრძლივი ექსპლუატაციისა და არასწორი შენახვის პირობებიდან გამომდინარე, იარაღის კვალწარმომქმნელი დეტალებიც იცვლიან ფორმას, მათზე წარმოიქმნება ახალი კვლები, ან არსებული კვლები ქრება. ერთმანეთს შედარდა „Sauer 1913“ მოდელის პისტოლეტიდან 2005 და 2020 წელს მიღებული ექსპერიმენტული მასრები (სურათი №1), სადაც აშკარად ჩანს, რომ 2020 წლის ექსპერიმენტულ მასრაზე გარკვეული კვლები გამქრალია, მაგრამ, მიუხედავად ამისა, მათი ერთმანეთთან შედარება შესაძლებელია.

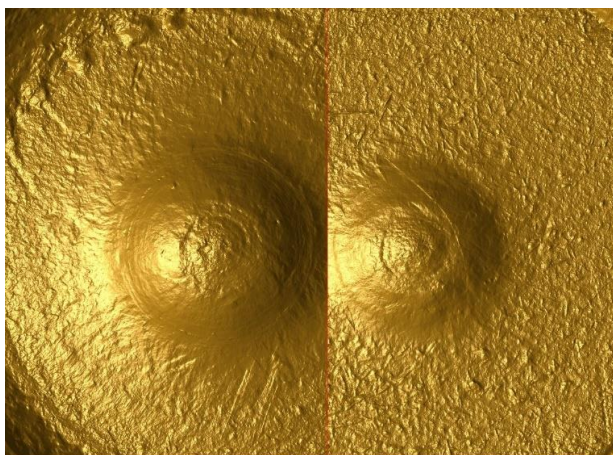
2005 წელი

2020 წელი

სურათი N1

3.2. ჭურვის ფორმა და ზომა

მასრაზე საიდენტიფიკაციო ინდივიდუალური ნიშნების ასახვა დიდადაა დამოკიდებული გასატყორცნი ჭურვის თავისებურებაზე. თანამედროვე პერიოდში, ხშირია შემთხვევები, როდესაც აირის და ხმოვანი პისტოლეტების ლულის არხიდან თვითნაკეთი წესით ხდება ტიხარის, მზლუდავის ან საცობის ამოღება, რის შემდეგაც, ასეთი სახის იარაღიდან შესაძლებელია ჭურვის გასროლა, რომელიც დამუხტულია თვითნაკეთი წესით ნომინალური კალიბრის მასრაში. ასეთი ვაზნების გასროლის შემთხვევაში, მასრაზე აისახება იარაღის ნაწილების კვლები, მაგრამ რაც

ჭურვით დამუხტული

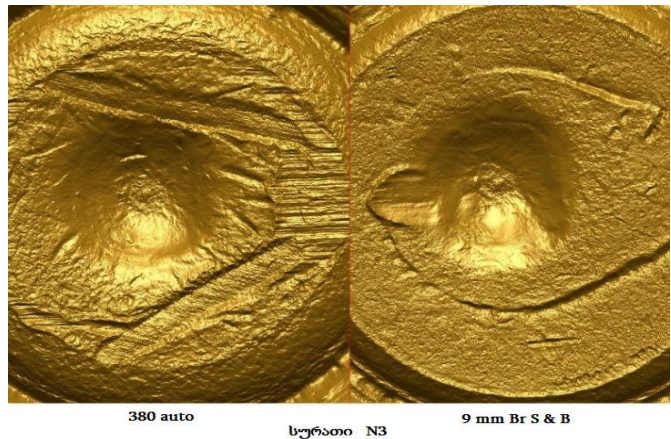
ხმოვანი

სურათი N2

უფრო მიახლოებულია ჭურვის დიამეტრი ლულის არხის დიამეტრთან, საიდენტიფიკაციო კვლებიც ბევრად უკეთესად გამოისახება (სურათი №2). აღნიშნული აიხსნება იმით, რომ ლულის შეუსაბამო (მცირე) ჭურვის გასროლის დროს არ არის უზრუნველყოფილი ობტურაცია¹, ჭურვსა და ლულის არხს შორის ხდება მაღალი წნევის აირების გასვლა, რის გამოც მცირდება წნევა მასრაში და სრულად აღარ აისახება მასზე საიდენტიფიკაციო ნიშნები. თვითნაკეთი წესით დამზადებული ვაზნების მსგავსად, იგივე შეიძლება ითქვას გლუვლულიანი იარაღისათვის განკუთვნილ ვაზნებზე, ვინაიდან ისინი, როგორც წესი, დამუხტულია სხვადასხვა სახის გასატყორცნი ელემენტებით, რაც იწვევს წნევის ცვალებადობას მასრაში და მოქმედებს კვალთა ფორმირებაზე.

3.3. ლითონის სხვადასხვაობა

მასრების იდენტიფიკაციისას აუცილებელია მასრის დასამზადებლად გამოყენებული ლითონის თავისებურების გათვალისწინებაც. მსოფლიოში არსებობს მრავალი საწარმო, სადაც მიმდინარეობს როგორც სამხედრო, ასევე კომერციული ვაზნების დამზადება. ვაზნების დამამზადებელ საწარმოებს გააჩნიათ განსხვავებული ტექნოლოგიები და როგორც მასრებს, ასევე მასრაში არსებულ კაფსულებს

ამზადებენ სხვადასხვა ტექნოლოგიებისა და ლითონების გამოყენებით. რასაკვირველია, შედარებით რბილ ლითონზე კვალი იოლად აღიბეჭდება და იდენტიფიკაციისათვის მეტი ინფორმაციის შემცველია (სურათი №3). როდესაც შემთხვევის ადგილიდან ექსპერტს წარმოდგენილი აქვს როგორც მასრები, ასევე ცეცხლსასროლი იარაღი, ამ შემთხვევაში შესაძლებელია ექსპერიმენტული მასრების მიღება იგივე მწარმოებლის ვაზნებისაგან, რაც გამოყენებული იყო შემთხვევის ადგილზე, თუნდაც შემთხვევის ადგილზე გამოყენებული ყოფილიყო სხვადასხვა მწარმოებლის ვაზნები. გაცილებით რთულადაა საქმე, როდესაც გამოკვლევას ექვემდებარება შემთხვევის ადგილიდან წარმოდგენილი სხვადასხვა მწარმოებლის მასრები, იარაღი არ არის წარმოდგენილი და შესაბამისად, ექსპერიმენტული მასრების მიღება შეუძლებელია, ან იარაღიდან ექსპერიმენტული მასრები უფრო ადრეა მიღებული, ხოლო იდენტიფიკაციისას ექსპერტს აღარ აქვს იარაღიდან ექსპერიმენტული მასრების მიღების შესაძლებლობა.

¹ ცეცხლსასროლი იარაღის ლულის ჰერმეტიზაციის უზრუნველყოფა, რათა არ მოხდეს დენთის წვის შედეგად წარმოქმნილი აირის გარღვევა ჭურვის და ლულის კედლების შორის.

3.4. მასრაზე არსებული დამატებითი კვლები

მასრების იდენტიფიკაციისას გასათვალისწინებელია, რომ მათზე შეიძლება ასახული იყოს მრავალი კვალი, რომლებიც შეიძლება წარმოქმნილი იყოს როგორც გასროლამდე (სხვა იარაღის ნაწილების კვლები, მყარ ობიექტთან კონტაქტის შედეგად წარმოქმნილი მექანიკური დაზიანებები ნაკაწრების სახით, მათ შორის, შესაძლებელია, განზრახ წარმოქმნილი), ასევე გასროლის შემდეგაც (მყარ ობიექტთან კონტაქტის შედეგად წარმოქმნილი მექანიკური დაზიანებები ნაკაწრების სახით, მათ შორის, შესაძლებელია, განზრახ წარმოქმნილი) და მათგან არც ერთი კვალი არ ეკუთვნოდეს იარაღს, რომელშიც მოხდა კონკრეტული ვაზნის გასროლა (სურათი №4).

ხშირია შემთხვევები, როდესაც შემთხვევის ადგილზე გამოიყენება მრავალი წლის წინ (მათ შორის, ათეულობით წლის წინ) დამზადებული ვაზნა და დამზადებიდან გამოყენებამდე ამ ვაზნამ მრავალი პატრონი შეიცვალა და ნამყოფია სხვადასხვა იარაღის სავაზნეში. ასეთ შემთხვევაში ვაზნის კაფსულზე აისახება ნემსის მცირედით დაცემის კვალი, ამოგდებისას, მასზე აისახება ამომგდების ჩამჭიდისა და ამრეკლის კვალი, ასევე, გადამუხტვისას – მჭიდის ტუჩის კვალი. შესაძლებელია, მასზე ასევე აისახოს იარაღის სხვა დეტალების კვლებიც. ასეთი ვაზნის გასროლა სხვა იარაღში გამოიწვევს კვალთა განმეორებას, რაც, თავის მხრივ, გაართულებს იდენტიფიკაციის პროცესს.

7,62X39
სურათი N4

მაშასადამე, მასრის იდენტიფიკაცია ხდება მასზე გამოსახული იარაღის მიერ დატოვებული ზოგადი და ინდივიდუალური ნიშნების საშუალებით. ზოგადი ნიშნების გამოყენებით ექსპერტმა შესაძლებელია დაადგინოს კლასობრივი მახასიათებლები – მოდელი, სისტემა და სხვა, რაც ამ ტიპის იარაღებისთვისაა დამახასიათებელი, ხოლო ინდივიდუალური ნიშნების საფუძველზე – კონკრეტულ იარაღთან ან სხვა მასრასთან იდენტურობა, ვინაიდან ინდივიდუალური ნიშნები განუმეორებელია და დამახასიათებელია მხოლოდ კონკრეტული იარაღისათვის. როგორც აღინიშნა, ეს მეტად რთული პროცესია, დამოკიდებულია როგორც ექსპერტის ცოდნასა და გამოცდილებაზე, ასევე გამოსაკვლევი ობიექტების თავისებურებაზე, რაზეც დიდ გავლენას ახდენს იარაღის ხანგრძლივი ექსპლუატაცია და არასწორი მოვლა, მასრების ლითონის სხვადასხვაობა, მასრაზე არსებული გასროლამდე და გასროლის შემდეგ წარმოქმნილი დამატებითი კვლები, რომლებიც არ არის იარაღის, საიდანაც მოხდა ვაზნის გასროლა, გასატყორცნი ჭურვის ფორმა და ზომა. ყოველივე აღნიშნული კი ხშირ შემთხვევაში იწვევს იდენტიფიკაციის პროცესის გაართულებას.

4. დასკვნა

წინამდებარე ნაშრომში განხილულია საიდენტიფიკაციო საკითხები ბალისტიკაში, კერძოდ კი, ის სირთულეები, რაც ახასიათებს მასრაზე არსებული კვლების მიხედვით იარაღის გაიგივების პროცესს. ამ ყოველივეს გარკვეული როლი გააჩნია გამოძიებისათვის, ვინაიდან ბალისტიკური კვლევის საბოლოო შედეგი საექსპერტო დასკვნაა, რომელიც საქმის გამოძიებისა და სასამართლოში განხილვის დროს გარკვეულ მტკიცებულებას წარმოადგენს.

ექსპერტიზების წილი საერთო ჯამში გამოძიებისათვის მნიშვნელოვანია, ექსპერტიზები სპეციფიურია, რთულია, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც საქმე ეხება საიდენტიფიკაციო საკითხებს. მძიმე დანაშაულთა უდიდესი ნაწილი ცეცხლსასროლი იარაღის გამოყენებითაა ჩადენილი, ხოლო უმეტეს საქმეზე ცეცხლსასროლი იარაღი ცნობილი არაა, შესაბამისად, ამ საქმეებზე წარმოდგენილი მასრების ერთმანეთთან და სხვა საქმეებიდან ამოღებული იარაღებიდან მიღებულ ექსპერიმენტულ მასრებთან შედარება, ხშირ შემთხვევაში, სხვადასხვა სისხლის სამართლის საქმეების გახსნისა თუ გაერთიანების საფუძველია.

ნაშრომში ყურადღებაა გამახვილებული ხელის ცეცხლსასროლი იარაღში გასროლილ მასრებზე, როგორც სასამართლო-ბალისტიკური კვლევის ობიექტებზე, მასრა კი, თავის მხრივ, ვაზნის შემადგენელი კომპონენტია. თანამედროვე ხელის ცეცხლსასროლი იარაღისათვის განკუთვნილი ვაზნები შეიძლება დაიყოს შემდეგნაირად: გლუვლულიანი იარაღისათვის განკუთვნილი ვაზნები, ხრახნლულიანი იარაღისათვის განკუთვნილი ვაზნები და ნომინალური კალიბრის ვაზნები. დღესდღეობით, ძირითადად, გამოიყენება უნიტარული ვაზნები, მათი მასრები და კაფსულები კი დამზადებულია სხვადასხვა საწარმოში, სხვადასხვა ლითონით, რაც გარკვეულწილად ართულებს მასრების იდენტიფიკაციის პროცესს, ვინაიდან სხვადასხვა ლითონზე იარაღის ნაწილებისა და მექანიზმების ინდივიდუალური კვლები, მეტნაკალებად, განსხვავებულად აისახება.

მაშასადამე, მასრის იდენტიფიკაცია ხდება მასზე გამოსახული იარაღის მიერ დატოვებული ზოგადი და ინდივიდუალური ნიშნების საშუალებით. ზოგადი ნიშნების გამოყენებით ექსპერტმა შესაძლებელია დაადგინოს კლასობრივი მახასიათებლები – მოდელი, სისტემა და სხვა, რაც ამ ტიპის იარაღებისთვისაა დამახასიათებელი, ხოლო ინდივიდუალური ნიშნების საფუძველზე – კონკრეტულ იარაღთან ან სხვა მასრასთან იდენტურობა, ვინაიდან ინდივიდუალური ნიშნები განუმეორებელი და დამახასიათებელია მხოლოდ კონკრეტული იარაღისათვის. როგორც აღინიშნა, ეს მეტად რთული პროცესია, დამოკიდებულია როგორც ექსპერტის ცოდნასა და გამოცდილებაზე, ასევე გამოსაკვლევი ობიექტების თავისებურებაზე, რაზეც დიდ გავლენას ახდენს იარაღის ხანგრძლივი ექსპლუატაცია და არასწორი მოვლა, მასრების ლითონის სხვადასხვაობა, მასრაზე არსებული გასროლამდე და გასროლის შემდეგ წარმოქმნილი დამატებითი კვლები, რომლებიც არ არის იარაღის, საიდანაც მოხდა ვაზნის გასროლა, გასატყორცნი ჭურვის ფორმა და ზომა. ყოველივე აღნიშნული კი, ხშირ შემთხვევაში, იწვევს შედარების პროცესის გართულებას, რაც მეტ დროს და დაკვირვებას მოითხოვს იდენტიფიკაციისას,

ვინაიდან დასაბუთებული დასკვნა, რომელიც სასამართლოში გამოყენებული უნდა იქნეს, როგორც მტკიცებულება, უნდა ემყარებოდეს მხოლოდ მასრაზე არსებული იარაღის ნაწილების კვლების მდგრადი ინდივიდუალური ნიშნების ერთობლიობის შესაბამისობის დადგენას სხვა მასრასთან ან წარმოდგენილი იარაღის დეტალების კვლების მდგრად ინდივიდუალურ ნიშნების ერთობლიობასთან.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. ბალისტიკური ექსპერტიზის ტრენინგის სახელმძღვანელო. 2021. BAL-TM-02. თბილისი.
2. იალანაშვილი თ., ელიავა გ., ძინძიბაძე გ. 2021. სასამართლო-ბალისტიკური ექსპერტიზის მეთოდური სახელმძღვანელო. BAL-TM-01. თბილისი.
3. Barry A. J. Fisher, William J. Tilstone. Catherine Woytowicz. 2009. Introduction to Criminalistics. Burlington, MA. Elsevier Academic Press.
4. Devinderpal Singh Sehgal. Sandeep Singh Sahota. Navneet Kaur. Arshdeep Kaur. 2017. Development of firing pin and breech face impression on lead and plasticine surfaces. Egyptian Journal of Forensic Sciences. 7(15). 1-5.
5. Dongguang Li. 2009. Ballistics Image Processing and Analysis for Firearm Identification. University Campus STeP Ri. Rijeka, Croatia.
6. George E. Frost. 1990. Ammunition Making. National Rifle Association of America. Washington.
7. Gerald Burrard. 1962. The Identification of Firearms and Forensic Ballistics. New York.
8. Giverts Pavel. Kokin Andrey. 2020. The problem of subclass features in forensic firearms identification. Theory and Practice of Forensic Science. 15 (1) 109-116.
9. Howard A. Harris. Henry C. Lee. 2019. Introduction to Forensic Science and Criminalistics. Second Edition. CRC Press.
10. Hsei-Chang Lee. Hsien-Hui Meng. 2011. Forensic examination of fired bullets and cartridge cases of 9 mm Luger imitation ammunition. Forensic Science Journal. 10 (1). 11-18.
11. Jack Disbrow Gunther and Charles O. Gunther. 2015. The Identification of Firearms. New York. NY. Skyhorse Publishing.
12. Joseph Peterson. Ira Sommers. Deborah Baskin. Donald Johnson. 2010. The Role and Impact of Forensic Evidence in the Criminal Justice Process. National Institute of Justice. 2006-DN-BX-0094. <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/231977.pdf>.
13. Mathews J. Howard. 1973. Firearms Identification. Springfield. Illinois. Second Printing.
14. Robert E. Walker. 2013. Cartridges and Firearm Identification. CRC Press. Boca Raton, FL.
15. Robert M. Thompson. 2010. Firearm identification in the forensic science laboratory. Alexandria. National District Attorneys Association.
16. Saferstein Richard. 2018. Criminalistics, An Introduction to Forensic Science. 12th edition. Boston. Pearson Education.
17. Saferstein Richard. 2015. Criminalistics, An Introduction to Forensic Science. Eleventh Edition. Pearson Education.
18. Vincent J.M. Dimaio. 2016. Practical Aspects of Firearms, Ballistics, and Forensic Techniques. Third Edition. Boca Raton. FL.
19. Warlow Tom. 2012. Firearms, the Law, and Forensic Ballistics. Third Edition. Boca Raton. Taylor & Francis Group.
20. Бугаевский С.В., Осяк В.В. 2017. Проблемы идентификации гильз огнестрельного оружия ограниченного поражения, изъятых в ходе осмотра места происшествия. Юрист-Правоведъ. 3(82). 112-118.

21. Дёмин К.Е. 2009. Криминалистическое исследование боеприпасов и следов на них. МосУ МВД России. Москва.
22. Криминалистическая техника. 2017. Под редакцией Дёмина К.Е. Москва. Юридический институт МИИТ. ISBN 5-7876-0080-0.
23. Орлов Ю.К. 2016. Современные проблемы доказывания и использования специальных знаний в уголовном судопроизводстве. Москва. ООО „Проспект“.
24. Утверждена межведомственным научно-методическим советом в области судебной экспертизы при межведомственной комиссии по вопросам судебно-экспертной деятельности при совете безопасности республики Беларусь. Методика отождествления огнестрельного оружия по следам на гильзах. Беларусь. 12.03.2008. Протокол № 4.

The importance of the results of the examination of cartridge cases and the negative factors to be taken into account in the identification

Giorgi Dzindzibadze

Grigol Robakidze University, PhD student
giorgi.dzindzibadze20@gruni.edu.ge

Abstract. The paper focuses on cartridge cases, fired from handguns, as objects of forensic-ballistics research, the cartridge cases, in turn, is an integral component of the cartridges. Cartridges for modern handguns can be divided as follows: Cartridges for smoothbore weapons, cartridges for rifled guns and cartridges of nominal caliber. Nowadays, unitary cartridges are mainly used, their cases and primers are made in different enterprises, with different metals, which somewhat complicates the process of identifying cartridge cases, whereas individual marks of weapon parts and mechanisms on different metals are reflected more or less differently. The purpose of the article is to show the process of comparing cartridge cases fired from firearms with each other, determining the value of identification results and discuss the problems, that arise during identification. It's all quite a complicated process. When comparing cartridge cases, the question of whether or not the general marks coincide must first be resolved. In case of coincidence of general signs, the examination will be continued according to private marks and if the general marks do not match, the examination in this regard will be terminated. As a result of the examination, the expert must draw a conclusion about the coincidence, not-coincidence or inability to identify. The expert conclusion is categorical and it is provided for during the investigation and the court. The identification process is difficult, as the process of comparison it is necessary to takes into account the long exploitation of the weapon, reflected in the details, which generate marks; Various metals used in the manufacture of the cartridge cases; Additional studies before and after the shot on the cartridge cases, which are not of weapons, from which the cartridge cases was fired; The shape and size of the projectile placed in the cartridge. Consequently, conducting such an research is quite difficult, requires time and appropriate qualifications.

Key words: cartridge case, identification, general marks, individual marks, ammunition, projectile